

Den gamle verdensorden nærmer sig sin afslutning – en ny verdensorden er ved at opstå

Forræderiet mod Gaza står som en af de mest dybtgående moralske svigt i det tidlige 21. århundrede – en langsomt udviklende forladelse, der rev det post-holocaustiske løfte om »aldrig igen« i stykker og blottede international lovs skrøbelighed, når den står over for rå magt og politisk opportunisme. I 29 måneder fra oktober 2023 og fremefter så verden til, mens Gaza udholdt ubarmhjertig ødelæggelse: hjem reduceret til ruiner, hospitaler målrettet, børn sultet ihjel, hele familier udslettet. Billederne var umulige at undgå – sultende spædbørn, amputerede uden bedøvelse, massegrave gravet i hånden – og alligevel var reaktionen fra dem, der påstod at vogte de globale normer, i bedste fald magtesløs retorik og i værste fald aktiv medvirken gennem vetoer, våbenforsendelser og diplomatisk dække.

»Aldrig igen« blev født af asken fra Auschwitz og Treblinka, et løfte indridset i menneskehedens samvittighed efter den industrialiserede mord på seks millioner jøder og millioner flere. Det blev den moralske grundpille i den post-1945-orden: Folkedrabskonventionen i 1948, Verdenserklæringen om menneskerettigheder, Nürnberg-principperne, der erklærede, at forbrydelser mod menneskeheden overskrider grænser og suverænitet. Alligevel brast dette løfte i Gaza. FN-eksperter, herunder den særlige rapportør om menneskerettighedssituationen i de palæstinensiske områder, beskrev mønstre, der stemte overens med folkedrab – drab på gruppemedlemmer, alvorlig legemlig eller mental skade, bevidst påføring af forhold beregnet til fysisk ødelæggelse. Den uafhængige internationale undersøgelseskommission fandt israelske myndigheder ansvarlige for krigsforbrydelser og forbrydelser mod menneskeheden, herunder sult som krigsførelsesmetode, udryddelse, kønsforfølgelse og tvungen forflytning. Den Internationale Domstol (ICJ) fandt i midlertidige forholdsregler i januar 2024, at det var plausibelt, at handlinger forbudt under Folkedrabskonventionen fandt sted, og pålagde Israel at forhindre sådanne handlinger, sikre levering af hjælp og straffe opildning. Efterfølgende ordrer og rådgivende udtalelser forstærkede forpligtelserne til at lette humanitær adgang, herunder for UNRWA, og erklærede dele af besættelsen ulovlig.

Disse var ikke obskure juridiske fodnoter; de var bindende erklæringer fra verdens højeste domstol og autoritative FN-organer. Alligevel var efterlevelsen minimal. Israel begrænsede eller blokerede hjælp – UNRWA stod over for suspenderinger, grænseovergange lukkede i måneder, humanitære korridorer militariserede eller privatiserede til dødelig kaos. I 2025–2026 genopstod hungersnødsforhold, med rationer skåret ned til brøkdele af kaloriebehov, proteser til tusinder af amputerede blokeret og medicinske evakueringer stoppet. Over 70.000 palæstinensere dræbt (sandsynligvis langt flere, når indirekte dødsfald fra sygdom, sult og manglende pleje tælles med), hvert femte barn i verden lever i konfliktzo-

ner med Gaza som lidelsens epicenter. Verden vidste det – realtids-satellitbilleder, journalistiske rapporter, NGO-rapporter – og alligevel standsede ansvarlighedsmaskineriet.

Det internationale samfunds forladelse var institutionel. FN's Sikkerhedsråd, lammet af gentagne amerikanske vetoer, undlod at håndhæve våbenhviler eller humanitære pauser. Resolutioner, der krævede øjeblikkelig stop for fjendtligheder, ubetinget hjælpeadgang og frigivelse af gidsler, blev blokeret – ofte det eneste modstemme fra Washington – trods næsten universel støtte fra andre medlemmer. Humanitære »pauser« blev foreslået og vetoet; opfordringer til efterlevelse af ICJ-ordrer ignoreret. USA, Israels mest urokkelige allierede, fortsatte militær bistand, mens de beklagede civile tab i omhyggeligt afbalanceret sprog, fremstillede konflikten som selvforsvar mod Hamas, mens de undgik den bredere belejring og besættelse. Allierede i Europa og andre steder udsendte bekymringsudtalelser, men oversatte sjældent til konkret pres – sanktioner udskudt, våbeneksport fortsat, diplomatisk anerkendelse intakt.

Dette var ikke blot passivitet; det var selektiv blindhed. Løftet om »aldrig igen« var blevet påkaldt selektivt i årtier – med rette for Holocaust, for Bosnien, for Rwanda i bagklogskab – men i Gaza ændredes regnestykket. Politiske alliancer, lobbyindflydelse og strategiske interesser sejrede over universelle principper. Resultatet: et folk indespærret i et åbent fængsel, udsat for bombardement og blokade, mens den globale orden, der hævdede at forhindre sådanne rædsler, kiggede væk eller muliggjorde det. Forræderiet fordybedes med hvert veto, hver forsinket konvoj, hver »tanker og bønner«-erklæring fra hovedstæder, der kunne have handlet, men valgte ikke at gøre det.

Overmod koster altid en pris. Arkitekterne bag denne orden – dem, der byggede institutioner på asken fra Anden Verdenskrig for at forhindre gentagelse – antog, at moralsk autoritet var selvopretholdende, at magt kunne tilsidesætte lov og samvittighed uendeligt uden konsekvenser. De tog fejl. Imperier, der stiger, falder, ofte ikke gennem slagmarksnederlag, men gennem erosion af legitimitet. Når løftet om »aldrig igen« bliver et slogan snarere end en bindende etik, når international lov håndhæves selektivt, når ét folks lidelse anses for tolerabel af geopolitisk bekvemmelighed, sås frøene til ødelæggelse.

Nu kommer regningen, og den kommer med den uimodståelige kraft, som Frank Herberts *Dune* forudsagde – en saga, hvor magt, ressourcekontrol og de uundgåelige cyklusser af opstigning og fald flettes sammen på måder, der føles profetiske snarere end fiktive. Tre metaforer fra Dune-universet rammer det nuværende geopolitiske jordskælv med uhyggelig præcision.

Først epigraffen fra prinsesse Irulan i *Children of Dune*: »Hvis historien lærer os noget, er det blot dette: enhver revolution bærer i sig selv frøene til sin egen ødelæggelse. Og imperier, der stiger, vil en dag falde.« Denne alvorlige advarsel genlyder gennem begivenhederne i marts 2026. USA, arkitekt og håndhæver af en post-Anden Verdenskrig-orden bygget på uimodsagt militær projektion, dollar-hegemoni og selektiv moralsk autoritet, står nu over for selvtlførte sår fra egen overstrækning. Det, der begyndte som moralsk afsky over straffrihed i Gaza, har metastaseret til en strukturel udfordring: imperiets insisteren på absolut støtte til Israel, selv midt i dokumenterede rædsler, har sået vrede i det Globale Syd og splittet alliancer tættere på hjemme. Hver eskalering – halshugningsangreb under

skrøbelige våbenhviler, omdirigering af defensive systemer fra Ukraine og Indo-Stillehavet – planter dybere frø af modreaktion. Mordet på den øverste leder Ali Khamenei den 28. februar 2026 midt i igangværende forhandlinger knuste enhver resterende diplomatisk tillid. Hans søn Mojtaba Khamenei, hærdet af personlige og familiære tab, har svoret hævn og vedvarende modstand, afviser våbenhviler uden systemisk oprejsning for Palæstina. Historien, som Irulan minder os om, tillader ikke evig opstigning; de samme mekanismer, der hævede USA til supermagtsstatus, afslører nu sårbarheder over for beslutsom, asymmetrisk modstand.

For det andet den ikoniske linje tilskrevet baron Vladimir Harkonnen: »Den, der kontrollerer krydderiet, kontrollerer universet.« I Herberts kosmos er melange – det geriatrike krydderi – civilisationens akse mellem stjernerne: det forlænger livet, udvider bevidstheden og muliggør Guild Navigators' rumfoldning. Kontrol over Arrakis svarer derfor til kontrol over alt. I vores analog spiller olie (og i mindre grad flydende naturgas) krydderiets rolle. I årtier har USA domineret strømmene – ikke altid ved direkte besiddelse af reserver, men gennem flådetoppen, der sikrer søveje, alliancer, der garanterer venlige producenter, og petrodollar-systemet, der sikrer efterspørgsel efter dollars. Hormuzstrædet, gennem hvilket ca. 20 procent af verdens olie engang passerede dagligt, blev det moderne Arrakis-knudepunkt. Irans effektive lukning – eller alvorlige begrænsning – af strædet, støttet af missiltrusler, miner og forsikringsaflysninger, har vendt denne kontrol på hovedet. Trafikken er kollapsede til en strøm; Golfproducenter reducerer produktionen, mens lagre løber over; omdirigeringsforsøg via Bab el-Mandeb møder nye houthi-trusler. Petrodollaren selv skælver, mens Iran eksperimenterer med yuan- eller rubel-denomineret passage for allierede laster. Den gamle ordens arkitekter – Washington og dens nærmeste allierede – opdager pludselig, at nominelt kontrol betyder lidt, når strømmen selv kan afbrydes.

Alligevel kommer den dybeste indsigt fra en mere subtil observation i *Children of Dune*-miniserien (der ekkoer Herberts temaer): »Det er ikke den, der kontrollerer krydderiet, men den, der har evnen til at forstyrre krydderiet.« Denne inversion fanger essensen af nuet. USA kan stadig prale med den største flåde, de mest avancerede jagerfly og de dybeste strategiske reserver, men Iran – støttet indirekte af russisk efterretning, kinesisk økonomisk hedging og et netværk af proxyer – har vist, at overlegen magt ligger i forstyrrelse. Ved at opretholde missilbarrager, kvæle Hormuz og true sekundære knudepunkter pålægger Teheran omkostninger, som imperiet kæmper med at matche bæredygtigt. Amerikanske ammunitioner forbrænder årsreserver på uger; interceptorer omdirigeres fra andre teatre; allierede revurderer stille basisaftaler, mens amerikansk-beskyttede steder tiltrækker ild, de ikke fuldt kan afvise. Hangarskibene, engang symboler på uimodsagt projektion, opererer nu under konstant trussel i en verden af hypersoniske missiler og dronesværme. Bluffen er kaldt: overvældende konventionel magt vakler mod viljen til at udholde smerte og påføre asymmetrisk udmattelse.

Den vrede, der antændte denne opgør – viljen til at byde systemisk kollaps velkommen, hvis det afslutter straffrihed – afspejler en dybere sandhed: når moralsk udmattelse møder materiel overstrækning, accelereres faldet. Almindelige vestlige befolkninger, bedøvet eller distraheret af formidlede billeder af lidelse, undlod at stoppe maskinen gennem generalstrejker eller massevis tilbagetrækning af samtykke. Nu ankommer smerten visceralt

ved pumpen og i tegnebogen. Det Internationale Energiagenturs rekordstore udgivelse af 400 millioner tønder (11. marts 2026) – den største i historien – køber uger, måske måneder, men udtømning lurder mod slutningen af juni, hvis forstyrrelserne fortsætter. Oliepriserne stiger mod 100+ dollars pr. tønde (med værre scenarier, der forudsiger 135–200 dollars); europæiske benchmarks som TTF-gas stiger; brændstofækvivalenter nær 20 euro pr. liter bliver tænkelige i højsskatte-markeder. Denne pengepungschok – langt mere umiddelbar end fjerne grusomheder – antænder de masse-demonstrationer, generalstrejker og valgoprør, der længe har manglet.

Europa, især Tyskland, står i sårbarhedens epicenter. Berlins Energiewende – udfasning af atomkraft og acceleration af kulfald – har indsnævret mulighederne til importeret gas og intermitterende vedvarende energi, hvilket gør elpriserne gidsler for global fossile volatilitet. Frankrig dæmper sig selv med atom-baseload; Polen og Spanien beholder kul eller stærk sol-afkobling; USA, Kina, Rusland og Japan trækker på mangfoldige indenlandske kilder. Tyskland står dog over for akut industriel smerte, finansielt pres og politisk erosion. Kansler Merz' koalition klamrer sig til finansiell ortodoksi og urokkelige forpligtelser – til Ukraine-støtte, Rusland-sanktioner, ubetinget Israel-støtte – mens sydlige stater (Irland, Spanien, Italien) stønner over moralsk hykleri vedrørende Gaza, og Ungarn/Slovakiet presser på for pragmatisk energirealisme ved at lempe russiske importrestriktioner. Oliekrisen forstærker hver revne: ulige smertefordeling risikerer veto-kaskader, politikomvendinger eller direkte EU-sammenbrud. Tyskland bøjer enten – blødgør holdninger for at undgå indenlandsk oprør og tidlige valg – eller bliver det omdrejningspunkt, hvor blokken splintres.

Irans holdning understreger forstyrrelses-paradigmet. Successionen til Mojtaba Khamenei har smeltet hævn sammen med strategisk klarhed. Der findes ingen afkørselsrampe efter angreb under aktive forhandlinger; tilliden er knust. Teheran kræver ikke blot de-eskalering, men systemisk oprejsning – Palæstina dekoloniseret, »den zionistiske enhed« demonteret – betingelser politisk umulige for en amerikansk administration bundet til pro-israelske netværk og lobbyindflydelse. Forsøg på ansigtsreddende tilbagetrækning vakler mod denne maksimalisme. Regimets årtier lange forberedelse – missilspredning, proxy-hærdning, valutasikring – udføres nu med præcision, omdanner amerikanske baser fra aktiver til forpligtelser og alliancer til byrder.

I Dunes visdom bærer enhver revolution frøene til sin egen ødelæggelse, og imperier falder, fordi de glemmer, at magt uden legitimitet er skrøbelig. Forladelsen af Gaza var dette glemsel manifesteret: et overmod, der antog evig straffrihed. Prisen er ikke abstrakt udskudt retfærdighed; det er det igangværende opløsning – økonomisk kaos, geopolitisk omrokering, revnen i facaden, der engang hævdede at opretholde en regelbaseret verden. Regningen er forfalden, og historien, ubarmhjertig, præsenterer den fuldt ud.

Det, der opstår, er ikke blot kollaps, men transformation: en multipolær daggry, hvor forstyrrelse tvinger lighed, hvor den gamle ordens moralske konkurs giver plads til en ny, om end turbulent, oplysning. Krydderiet flyder ikke længere på Washingtons vilkår. Og i denne simple kendsgerning ligger begyndelsen på en afslutning – og måske, endelig, frøene til noget mere retfærdigt.